

ΕΝΤΥΠΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η **Τελική Έκθεση**, υποβάλλεται σε δύο αντίγραφα, μετά τη λήξη της εγκεκριμένης χρονικής περιόδου της Εναρκτήριας Χρηματοδότησης. Η τελική έκθεση περιλαμβάνει τρία μέρη:

ΜΕΡΟΣ Α –Τελική Έκθεση

A.1. «Γενικά Στοιχεία Έργου»

A.2. «Περίληψη» έκτασης μέχρι 350 λέξεις (1 σελίδα)

A.3. «Έκθεση Υλοποίησης Έργου» (μέχρι 3 σελίδες) που να περιγράφει τη συνολική πορεία εκπόνησης του έργου, τα αποτελέσματα και το βαθμό υλοποίησης των στόχων του.

ΜΕΡΟΣ Β - Τελική Έκθεση Οικονομικών Πεπραγμένων

B.1. «Πίνακας Ανάλυσης Πραγματοποιημένων Δαπανών κατά Κατηγορία Δαπάνης» για την υλοποίηση του έργου.

ΜΕΡΟΣ Γ – Παραρτήματα

Γ.1. Στο «Παράρτημα Γ1» της έκθεσης επισυνάπτονται οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες αναφορικά με το έργο κρίνονται απαραίτητες.

Μ Ε Ρ Ο Σ Α	
Α.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	
Τίτλος ΕΧ	Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη στην Κύπρο: Από την ρητορική στην πρακτική
Επιστημονικός Υπεύθυνος	Άννα Φαρμάκη
Ημερομηνία Έναρξης ΕΧ	31/05/2017
Αρχική Ημερομηνία Λήξης ΕΧ	31/08/2019
Ημερομηνία Λήξης σε Περίπτωση Παράτασης ΕΧ	30/11/2019
Λόγοι Παράτασης (συνοπτικά):	Προσωπικό πρόβλημα του ερευνητικού επιστήμονα και για το οποίο δημιουργήθηκε καθυστέρηση στην συλλογή δεδομένων αφού έπρεπε να γίνει ανάθεση σε άλλο άτομο
Συνολική Διάρκεια ΕΧ	26 μήνες
Ημερομηνία Υποβολής Έκθεσης	04/09/2020
Ύψος Εγκεκριμένης Επιχορήγησης:	31650€
Τελικό Ποσό που δαπανήθηκε:	31598€
Στοιχεία επικοινωνίας με τον Επιστημονικό Υπεύθυνο:	
Τηλέφωνα:	25002137
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:	anna.farmaki@cut.ac.cy

A.2. «ΠΕΡΙΛΗΨΗ» (μέχρι 350 λέξεις - 1 σελίδα)

Η αίτηση για Εναρκτήρια Χρηματοδότηση (ΕΧ) έγινε στα πλαίσια της εργοδότησης μου ως Λέκτορας στο ΤΕΠΑΚ τον Σεπτέμβριο του 2015. Η αρχική μου αίτηση είχε απορριφθεί από την ad hoc επιτροπή αξιολόγησης η οποία εξέφρασε προβληματισμούς όσον αφορά το επιστημονικό υπόβαθρο και περιεχόμενο της αίτησης (ιδιαίτερα της προτεινόμενης μεθοδολογίας) και ζήτησε αναθεωρημένο αίτημα. Υπεβλήθη αναθεωρημένη, λεπτομερής αίτηση και απαντητική επιστολή προς τους αξιολογητές που υποστήριζε τη μεθοδολογία επιλογής της αιτήτριας (ποιοτική) ενώ επεξηγούσε αναλυτικότερα το θεωρητικό υπόβαθρο και τον σκοπό της προτεινόμενης έρευνας.

Όπως είχε διατυπωθεί λεπτομερώς στην αίτηση, η έρευνα είχε σκοπό να εξετάσει την κοινωνική εταιρική ευθύνη των ξενοδοχείων ως αναπόσπαστο μέρος της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης στην Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπούσε στο: α) να εξετάσει τον ρόλο των διάφορων ενδιαφερόμενων μελών στην υλοποίηση της κοινωνικής εταιρικής ευθύνης στην ξενοδοχειακή βιομηχανία της Κύπρου, β) να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνική εταιρική ευθύνη των επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη ή/και διατήρηση της ειρήνης και γ) να εξετάσει τις στάσεις των εργαζομένων σε ξενοδοχεία και των τουριστών απέναντι στην κοινωνική εταιρική ευθύνη των ξενοδοχείων για εμβάθυνση της κατανόησης της βέλτιστης εφαρμογής των πρακτικών της.

Η αναθεωρημένη αίτηση έγινε αποδεκτή τον Μάιο του 2017. Η αιτήτρια προέβει σε αγορά εξοπλισμού τον Ιούλιο του 2017 ενώ έγινε εργοδότηση ερευνητικού επιστήμονα τον Νοέμβριο του ιδίου έτους για περίοδο 18 μηνών. Ο ρόλος του ερευνητικού επιστήμονα ήταν να συμμετέχει στην διαδικασία βιβλιογραφικής ανασκόπησης και διεξαγωγής έρευνας, συμπεριλαμβανομένου της συλλογής δεδομένων από το επιλεγόμενο δείγμα πληθυσμού και της απομαγνητογράφησης τους. Η διεξαγωγή έρευνας ολοκληρώθηκε επιτυχώς όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται πιο κάτω. Στο σύνολο της, η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ως μέρος της ΕΧ είχε σημαντικά αποτελέσματα συμπεριλαμβανομένου: δημοσιεύσεις σε έγκριτα, επιστημονικά περιοδικά με υψηλή βαθμολογία στην ποιοτική λίστα ABS (Association of Business Schools), παρουσιάσεις έργου σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια, εμπλουτισμό των γνώσεων της αιτήτριας με σημαντική συνεισφορά στην διδασκαλία του μαθήματος ΔΕΤ531 Αειφορία και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού αλλά και στην προετοιμασία και υποβολή πρότασης για βιβλίο με θέμα την Αειφόρο Τουριστική Ανάπτυξη καθώς επίσης και στην δικτύωση με ακαδημαϊκούς που έχουν παρόμοια ερευνητικά ενδιαφέροντα. Τα αποτελέσματα της ΕΧ επεξηγούνται με λεπτομέρειες πιο κάτω ενώ επισυνάπτονται αποδεικτικά στοιχεία (π.χ. δημοσιευμένα άρθρα, άρθρα υπό κρίση, συμβόλαιο με εκδοτικό οίκο για έκδοση βιβλίου).

Α.3. «ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ» (μέχρι 3 σελίδες)

Περιγράφονται αναλυτικά οι δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στα πλαίσια της εναρκτήριας χρηματοδότησης, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα κύρια αποτελέσματα που προέκυψαν.

Εκτενέστερα να γίνει αναφορά εκεί και όπου ισχύει στα παρακάτω:

1. Εξοπλισμός που αποκτήθηκε και πώς αξιοποιήθηκε στα πλαίσια της ΕΧ
2. Νέες θέσεις εργασίας που προέκυψαν π.χ. εργοδότηση συνεργατών
3. Αγορά αναλωσίμων
4. Αποστολές στο εξωτερικό
5. Ερευνητικά αποτελέσματα
6. Καταγραφή προτάσεων εξωτερικής χρηματοδότησης που υποβλήθηκαν
7. Καταγραφή έργων που εξασφαλίστηκαν
8. Καταγραφή άρθρων/ δημοσιεύσεων/ poster που προέκυψαν στα πλαίσια της ΕΧ
9. Αναφορά συμμετοχής σε Διεθνή Συνέδρια/Σεμινάρια/ Ημερίδες
10. Διοργάνωση Συνεδρίων/Σεμιναρίων/ Ημερίδων
11. Αναφορά συμμετοχής σε εκπαιδευτικά σεμινάρια/ προγράμματα
12. Καταγραφή τρόπου διάχυσης ερευνητικών αποτελεσμάτων (π.χ. έντυπα, ημερίδες, ιστοσελίδα)

Παρατίθενται πιο κάτω αναλυτικά οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της ΕΧ, με αναφορές στις σχετικές δαπάνες και αποτελέσματα.

Συγκεκριμένα, τον Ιούλιο του 2017 έγινε αγορά εξοπλισμού (ένας φορητός Η/Υ και δυο μηχανήματα ψηφιακής καταγραφής ήχου) για σκοπούς χρήσης από τον ερευνητικό επιστήμονα ως μέρος των ερευνητικών δραστηριοτήτων του. Τον Νοέμβριο του 2017 έγινε η εργοδότηση του ερευνητικού επιστήμονα (Δρ. Φάνου Τεκέλα) με διάρκεια 18 μήνες. Από τον ίδιο μήνα, ο ερευνητικός επιστήμονας ξεκίνησε να εργάζεται σε μελέτη βιβλιογραφικής ανασκόπησης, εντοπισμού ατόμων από το δείγμα πληθυσμού και επικοινωνία με αυτούς, συλλογή δεδομένων, απομαγνητογράφιση και ανάλυση τους κλπ. Δεδομένα που είχαν συλλεχθεί στα ελληνικά μεταφράστηκαν από επαγγελματία μεταφράστρια επί πληρωμή από την ΕΧ ενώ πραγματοποιήθηκε ταξίδι στο εξωτερικό (Δουβλίνο) για παρακολούθηση σεμιναρίου από την αιτήτρια για την χρήση του προγράμματος ποιοτικής ανάλυσης Nvivo. Επιπλέον, ανάμεσα στις δαπάνες της ΕΧ, συμπεριλήφθηκε διαμονή του ερευνητικού επιστήμονα σε ορεινές ή/και αστικές περιοχές της Κύπρου για σκοπούς συλλογής δεδομένων αλλά και οδοιπορικά που προέκυψαν από την δραστηριότητα αυτή. Τέλος, λόγω υπολοίπου στην κατηγορία 'άλλες άμεσες ανάγκες' έγινε αίτημα το φθινόπωρο του 2018 για μεταφορά αυτού στην ίδια κατηγορία για ανάθεση εργασίας. Λόγω προσωπικού προβλήματος του εξωτερικού συνεργάτη (Φάνος Τεκέλας), δεν μπορούσε να διεξαχθεί η έρευνα με αποτέλεσμα να γίνει το φθινόπωρο του 2019 ανάθεση υπηρεσιών σε άλλο άτομο (Γιώργος Ευαγγέλου) το οποίο ολοκλήρωσε επιτυχώς την εργασία.

Το πρώτο σκέλος της έρευνας εστίασε σε διάφορα ενδιαφερόμενα μέλη της τουριστικής βιομηχανίας (π.χ. διευθυντές ξενοδοείων, λειτουργούς σε τουριστικούς οργανισμούς, περιφερειακές αναπτυξιακές αρχές) με σκοπό να εξεταστεί (μέσω συνεντεύξεων) μέσα από το πρίσμα του stakeholder theory η άποψη τους όσον αφορά τον ρόλο των ξενοδοχείων στην εφαρμογή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τουρισμό. Προκαταρκτικά αποτελέσματα της έρευνας δημοσιεύτηκαν το 2018 στο *Annals of Tourism Research* ενώ τα δεδομένα στο σύνολο τους δημοσιεύτηκαν το 2019 με την ολοκλήρωση της ανάλυσης την ίδια χρονιά στο *International Journal of Contemporary Hospitality Management* (βλέπε πιο κάτω).

Farmaki A. & Farmakis P. (2018), A stakeholder approach to CSR in hotels, *Annals of Tourism Research*, 68: 58-60 [ABS: 4, IF: 5.908]

Farmaki A. (2019). Corporate Social Responsibility in Hotels: A Stakeholder Approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 31(6):2297-2320 [ABS: 3, IF: 4.05]

Επιπρόσθετα, λόγω της απόκτησης βαθιάς γνώσης επί του θέματος, μου έγινε πρόταση από συναδέλφους από πανεπιστήμια του εσωτερικού και εξωτερικού να συνεργαστώ μαζί τους για σκοπούς δημοσίευσης στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον ξενοδοχειακό τομέα. Από αυτές τις συνεργασίες προέκυψαν οι ακόλουθες δημοσιεύσεις:

Christou, P., Hadjielias, E., & **Farmaki, A.** (2019). Reconnaissance of philanthropy. *Annals of Tourism Research*, 78, 102749.

Modica P.D., Altinay L., **Farmaki A.**, Gursoy D. & Zenga M. (2018). Customer perceptions towards sustainable supply chain practices in the hospitality industry. *Current Issues in Tourism*, 1-18 [ABS: 2, IF: 4.147]

Olya, H., Altinay, L., **Farmaki, A.**, Kenebayeva, A., & Gursoy, D. (2020). Hotels' sustainability practices and guests' familiarity, attitudes and behaviours. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-19. [ABS: 3, IF: 3.986]

Το δεύτερο σκέλος της έρευνας είχε σκοπό να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνική εταιρική ευθύνη των επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη ή/και διατήρηση της ειρήνης, ένας ερευνητικός τομέας που έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον επιστημόνων αλλά δεν έχει μελετηθεί εις βάθος. Δεδομένου της πολιτικής κατάστασης της Κύπρου, οποιαδήποτε έρευνα στο θέμα αυτό θα είχε ενδιαφέρον αφού θα απέρρεαν όχι μόνο θεωρητικές επιπτώσεις αλλά και πρακτικές. Η έρευνα θα εστίαζε σε διακοινοτικές επιχειρήσεις (start-ups) που επιχορηγούνται από το πρόγραμμα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης του Φιλανθρωπικού Ιδρύματος Στέλιος Χ' Ιωάννου. Παρά τις προσπάθειες του ερευνητικού επιστήμονα να αποκτήσει πρόσβαση στο δείγμα πληθυσμού, η δημιουργία του κώδικα προστασίας προσωπικών δεδομένων (GDPR) δημιούργησε εμπόδια ως προς την απόκτηση πληροφοριών (π.χ. ονόματα, στοιχεία επικοινωνίας) για το δείγμα πληθυσμού. Επομένως, αφού δεν μπορούσε να διεκπεραιωθεί η έρευνα όπως είχε αρχικά οριστεί, η αιτήτρια χρησιμοποίησε τους πόρους της ΕΧ για να εξετάσει την έννοια της ευθύνης στο τομέα της

οικονομίας του διαμοιρασμού και, συγκεκριμένα, την υπευθυνότητα των οικοδεσποτών της πλατφόρμας Airbnb. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε αυτό το θέμα είναι η ραγδαία εξέλιξη της πλατφόρμας και η ανάλογη ερευνητική προσοχή που προσέλκυσε από την ακαδημαϊκή κοινότητα η δραστηριότητα των οικοδεσποτών της πλατφόρμας. Συγκεκριμένα, η έρευνα εξέτασε (μέσω συνεντεύξεων) τις απόψεις των οικοδεσποτών της Airbnb για την υπεύθυνη συμπεριφορά και χρήση πρακτικών τους μέσα στο πλαίσιο της ηθικής ταυτότητας (moral identity theory). Από αυτή την έρευνα προέκυψε η πιο κάτω δημοσίευση:

Farmaki, A., Stergiou, D. & Kaniadakis, A. (2020). Self-perceptions of Airbnb host' responsibility: A moral identity perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, [ABS: 3, IF: 3.986]

Το τρίτο, και τελευταίο, σκέλος της έρευνας είχε σκοπό να εξετάσει τις στάσεις των εργαζομένων σε ξενοδοχεία και των τουριστών απέναντι στην κοινωνική εταιρική ευθύνη των ξενοδοχείων για εμβάθυνση της κατανόησης της βέλτιστης εφαρμογής των πρακτικών της. Παρουσιάστηκε δυσκολία στην απόκτηση συγκατάθεσης από διευθυντές ξενοδοχείων για διεξαγωγή έρευνας στους πελάτες τους οπότε εγκαταλήφθηκε η προσπάθεια πρόσβασης σε τουρίστες. Ως αποτέλεσμα, η έρευνα εστίασε στους εργαζομένους των ξενοδοχείων όπου (μέσω συνεντεύξεων) εξετάστηκε η άποψη τους για το πως η ηθική ταυτότητα τους (moral identity theory) επηρεάζει την εφαρμογή πρακτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στα ξενοδοχεία. Από αυτή την ερευνητική δραστηριότητα προέκυψε το πιο κάτω άρθρο το οποίο βρίσκεται υπό κρίση στο περιοδικό *International Journal of Hospitality Management* [ABS:3, IF:6.701]:

Farmaki, A. & Stergiou, D. Corporate social responsibility and employee moral identity: A practice-based approach, *International Journal of Hospitality Management* (under review)

Επίσης, από το 2018 μέχρι το 2019 παρουσιάστηκαν δεδομένα που είχαν συλλεχθεί ως μέρος της EX, σε διάφορα διεθνή επιστημονικά συνέδρια:

Farmaki, A. & Christou, P. (2019). "CSR value co-creation: Hotel employee perspectives", 5th *World Research Summit for Hospitality and Tourism*, 13-16 December 2019, Orlando, Florida.

Farmaki, A. & Christou, P. (2019). "Hotel employee perceptions of CSR: The role of moral identity", *Annual ICHRIE Conference*, 24-26 July 2019, New Orleans, USA

Farmaki, A., Kaniadakis, A. & Stergiou, D. (2019). "Airbnb hosts as moral agents in the sharing economy", 25th *Annual Conference of the Asian Pacific Tourism Association*, 1-4 July 2019, Da Nang, Vietnam

Farmaki A. & Kaniadakis A. (2018). "Responsibility in the sharing economy", 28th *Annual CAUTHE Conference 2018*, 5-8 February 2018, Newcastle, Australia

Ακόμα ένα αποτέλεσμα που προέκυψε από την διεύρυνση γνώσης της αιτήτριας από την έρευνα που έγινε στο πλαίσιο της ΕΧ είναι η προετοιμασία και υποβολή πρότασης για βιβλίο με θέμα “Planning and Management of Sustainability in Tourism” το οποίο θα εκδοθεί το 2021 από τον εκδοτικό οίκο Springer. Τέλος, ο εμπλουτισμός των γνώσεων της αιτήτριας λόγω της έρευνας της ΕΧ αναμένεται να έχει σημαντική συνεισφορά στην διδασκαλία του μαθήματος ΔΕΤ531 Αειφορία και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού αλλά και στην περαιτέρω δικτύωση με ακαδημαϊκούς που έχουν παρόμοια ερευνητικά ενδιαφέροντα.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β			
Β.1. ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ			
Ο πίνακας Β1 συμπληρώνεται για το σύνολο των δαπανών του έργου			
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΑΡΧΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ* (Α)	ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΔΑΠΑΝΗΘΗΚΕ (Β)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΑΠΑΝΗΣ (Β/Α)
Αμοιβές Ειδικών επιστημόνων – Personnel Cost			
(Ονόματα Συνεργατών περιλαμβανομένων/ Επιστημόνων – Names)	24750	24750	100%
1. Φάνος Τεκέλας			
Σύνολο – Total (€)	24750	24750	100%
Εργαστηριακός Εξοπλισμός Υποδομής – Equipment			
Εξοπλισμός σε Η/Υ και Λογισμικά Προγράμματα	900	898	99.7%
Πάγιος Εξοπλισμός	200	184	92%
Σύνολο – Total (€)	1100	1082	98.3%
Άλλες Άμεσες Δαπάνες - Materials			
Αναλώσιμα - Consumables	0	0	0
Άλλα Έξοδα π.χ. αγορά υπηρεσιών – Other Expenses	4614	4583	99.3%
Σύνολο – Total (€)	4614	4583	99.3%
Επιστημονικές Αποστολές – Research Missions			
Έξοδα Διάχυσης και Εκμετάλλευσης	0	0	0
Μετακινήσεις για Διεκπεραίωση και Συντονισμό Έρευνας	73	73.14	100%
Αποστολές για εκπαιδευτικούς σκοπούς	1110	1110	100%
Σύνολο – Total (€)	1183	1183.14	100%
ΣΥΝΟΛΟ (€)	31647	31598.14	99.8%

* Ολικό ποσό αρχικού προϋπολογισμού, όπως αυτό αναγράφεται στην έγκριση του έργου από την Επιτροπή Έρευνας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου

** Ο Πίνακας Β.1. να συμπληρώνεται από το Λογιστήριο

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ1**

Επισυνάπτονται οποιεσδήποτε επιπλέον πληροφορίες αναφορικά με το ερευνητικό έργο, οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες που μπορούν να δοθούν σε έντυπη μορφή π.χ.

1. δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά όπου να φαίνεται το όνομα του επιστημονικού υπεύθυνου και γίνεται αναφορά στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο,
2. πρόγραμμα συνεδρίων που διοργανώθηκαν από τον επιστημονικό υπεύθυνο
3. προγράμματα συνεδρίων όπου παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας
4. έντυπη μορφή poster σε μέγεθος A4

Επισυνάπτονται αποδεικτικά στοιχεία για τα προαναφερθέντα αποτελέσματα και συγκεκριμένα:

- για τα δημοσιευμένα άρθρα, επισυνάπτεται το άρθρο
- για τα άρθρα υπό κρίση, επισυνάπτεται η κατάσταση (status) όπως φαίνεται στο σύστημα υποβολής άρθρων του περιοδικού
- για τα άρθρα που έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια, επισυνάπτεται το email αποδοχής του άρθρου αφού το πρόγραμμα συνεδρίων είχε δοθεί με την οδηγία πληρωμής στο λογιστήριο του πανεπιστημίου
- για το βιβλίο, επισυνάπτεται το email αποδοχής και η προσφορά συμβολαίου από τον εκδοτικό οίκο

ΣΧΟΛΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Μόνο για χρήση από ΥΕΔΔΣ. Παρακαλώ μη συμπληρώνετε.

Αρμόδιος Λειτουργός		Ημερ/νια	